

Fővárosi Ítéltábla

2. Kf. 27. 280/2008/7. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése (1073 Budapest) felperesnek a Gazdasági Versenyhivatal (Budapest, Hivatkozási szám: Vj-47/2004.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult .perében a Fővárosi Bíróság 2008. évi február hó 19. napján kelt 3.K.33.745/2006/12. számú ítélete ellen a felperes által 13. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán az alulírott helyen 2009. évi január hó 14. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 40.000 (azaz negyvenezer) forint másodfokú perköltséget, valamint az államnak - az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására - 24.000 (azaz huszonnégyezer) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes a verseny-felügyeleti eljárás ideje alatt a magyarországi könyvszakma 144 vállalkozását, köztük könyvkiadókat és könyvkereskedőket is tömörítette egy szervezetbe. Felperes feladata - egyebek mellett- a Versenyszabályzat megalkotása és a könyvpiac versenyszabályai kereteinek meghatározása. Az 1992. szeptember 1. napján elfogadott

versenyszabályzatot egy alkalommal, 1996. június 26-án módosították. A módosítás a per szempontjából releváns negyedik fejezet tartalmát nem érintette.

A Versenyszabályzat negyedik fejezete (pontokba szedve) - többek között - az alábbiakról rendelkezik.

37. pont A könyv fogyasztói árának megszabása egyedül és kizárólag a kiadó joga, attól eltérni a kiadó engedélye nélkül nem lehet. A fogyasztói ár a könyveknek a kiadó által megállapított azon ára, amelyet a viszont-elárusító köteles betartani a könyv eladásánál (második és harmadik mondat).

39. pont Előjegyzési vagy előfizetési ár alatt azon megjelenő vagy megjelenés előtt álló kiadványnak a fogyasztói árnál alacsonyabb árát értjük, amelyet előre meghatározott időre a kiadó szabott meg. Az előjegyzési vagy előfizetési ár mindaddig bolti árnak tekintendő, amíg a kiadó a rendes fogyasztói árat életbe nem lépteti. A rendes fogyasztói ár életbe lépte után az előjegyzési vagy előfizetési ár megszűnik, azon az áron a kiadványt eladni tilos. Ettől eltérni csak a kiadó engedélyével lehet.

40. pont Árleszállítás vagy vásár tárgya - eltérő megállapodás hiányában - csak olyan kiadvány lehet, amelynek az átvételétől legalább fél év eltelt (második mondat).

41. pont Az árleszállítás idejének lejártá után a kiadványok kizárólag a kiadó által megállapított fogyasztói áron terjeszthetők tovább (második mondat).

42. pont A nagykereskedők, kiskereskedők és kiadók raktáraiban és üzleteiben visszamaradt, elavult vagy más módon csökkent értékű könyvek a rendes fogyasztói árnál mérsékeltebb áron, évenként két alkalommal - március 1. és június 15., valamint október 1. és december 31. között - nem árusíthatók nagyobb tételben. A nagyobb tételt az 50 millió forintot elérő értékű árualap jelenti.

Az alperes 2004. március 16-án hivatalból indított vizsgálatot annak megállapítása iránt, hogy a felperesi Versenyszabályzat negyedik részének fenti rendelkezései a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, többször módosított 1996. évi LVII. tv. (a továbbiakban: Tpv) 11.§-ának (1) és (2) bekezdéseibe ütköző módon versenykorlátozóak-e; az elintézési határidőt egy alkalommal, 2004. augusztus 31-én

meghosszabbította. A felperes az eljárás során többek között - nemzetközi adatokat hozott fel arra, hogy kötött ár érvényesítése mellett a könyváremelkedés elmarad a létfenntartási költségek növekedésétől illetve, hogy miután az USA-ban megszüntették a kötött árrendszert, a kis- és közepes méretű könyvesboltok kiszorításával, az üzletláncok térhódításával öt év alatt a könyvárak 62%-kal emelkedtek, a kötött árrendszert alkalmazó Németországban viszont a kapható címek száma megháromszorozódott.

Az alperes a 2006. április 11. napján kelt Vj-47/2004/36. számú határozatában megállapította, hogy a felperes versenyszabályzatának 37. pontjának második és harmadik mondata, a 39. pontja, a 40. pontjának második mondata, a 41. pontjának második mondata és 42. pontja versenykorlátozóak, ezért a felperest e szakaszok alkalmazásától eltiltotta; egyben kötelezte, hogy a tagokat a határozatról értesítse, a Versenyszabályzatot pedig módosítsa.

A határozat indokolása szerint a Versenyszabályzat kifogásolt rendelkezései a Tpv. 11.§-ának (1) bekezdésébe, és a (2) bekezdés a) és b) pontjában megfogalmazott tilalmakba ütköznek minden olyan esetben, amikor a kiadványok a forgalmazók tulajdonába kerülnek az áru viszontértékesítése előtt. A kiadványok felett tulajdonjogot szerzett könyvforgalmazók ár meghatározási-, illetve forgalmazási jogának korlátozása versenyjogilag indokolatlan, a piacon a szabad árképzés, az árverseny lenne kívánatos. A versenyszabályzat 40. és 42. pontjában foglalt rendelkezések már a nem bizományosi forgalomban is versenykorlátozóak. A kiadók tudhatják, hogy az új kiadvány árát nem lehet fél évig változtatni, ezért a saját kiadványaik árát e piaci árinformáció figyelembe vételével alakíthatják ki. Ez pedig az egyes, egymással versengő kiadványok közötti árversenyt képes korlátozni vagy kizárni. Az árleszállítás tilalmi időszakainak meghatározása szintén időben, abszolút módon korlátozza a kiadók által piacra vitt könyvek ár meghatározási lehetőségeit. Ez a rendelkezés a nem bizományosi forgalomban a vertikális versenykorlátozó hatáson túl a könyvkiadók és a forgalmazók horizontális piaci kapcsolataira hat, mivel a piacon lévő kiadványok közötti versenyt korlátozza. A határozat megállapította azt is, hogy a kifogásolt árrögzítés nem tartozik közvetlenül egyik csoportmentességi rendelet hatálya alá sem. Egyedi mentesség sem adható, mert a mentesüléshez szükséges négy konjunktív feltétel közül legalább három nem teljesül. A versenyszabályzattal kizárni vagy korlátozni igyekezett szabad áras rendszer lehetővé teszi az árak csökkentését, az így kialakuló versenynyomás révén pedig hatékonyságra ösztönöz. Az árrögzítés következtében viszont azok a forgalmazók, akik képesek lennének a hatékonyság növelése révén árcsökkentésre és így piaci részesedésük

növelésére, ezt a hatékony működésből származó potenciális előnyt nem tudják kihasználni. A hatékonyság növekedésének alacsonyabb könyvárakban megjelenő előnyét a fogyasztók sem élvezhetik. A kötött árak rendszere megfosztja a fogyasztót a választás lehetőségétől, akaratuk ellenére is rákényszerülnek arra, hogy támogassanak nem hatékony vállalkozásokat, vagy olyan kiadványokat, amelyek nem piacképesek, amelyek iránt nincs kellő kereslet. Az alperes kifejtette, hogy a versenyhatóság feladata a piaci mechanizmus szabad érvényesülésének védelme. A piac logikájából pedig az következik, hogy nem elégséges kereslet esetén vállalkozások, illetve áruk tűnnek el a piacról. Amennyiben egyes kisebbségi fogyasztói csoportok nem hajlandók a kisebb példányszám miatti kiadásból eredő fajlagosan magasabb áron megvásárolni a termékeket, akkor semmi nem indokolja azt, hogy a többséggel kellene az alacsony fizetési hajlandóságból származó esetleges veszteséget megfizettetni. Az árrögzítés révén mesterségesen magasan tartott kiadványárak keresztfinanszírozást tesznek lehetővé, amely megakadályozza azt, hogy a fogyasztók egy nem lebecsülhetetlen részét alkotó, a "nem minőségi" könyveket vásárlók, illetve a potenciális ilyen vásárlók az általuk keresett kiadványokból többet vásároljanak, vagy egyáltalán vásároljanak. Árrögzítés hiányában- viszont az árak csökkenésével lehet számolni. Hangsúlyozta, hogy a versenyjog a versenyt magát és nem közvetlenül a munkahelyeket, az egyes fogyasztói csoportok egyedi, sajátos érdekeit védi. A gazdaság szereplőinek a Tpv. rendelkezéseit be kell tartaniuk, az egyes társadalmi célok megvalósítása, erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés hiányában, nem a feladatuk. A tartalmukat tekintve jó, "minőségi" kiadványok bizonyára hamar elkelnek a piacon, éppen a minőségi tartalom miatt, tehát itt nincs is szükség kereszt-árfinanszírozásra. Az eljárás alá vont nem tárt fel semmilyen bizonyítékot arra, hogy a mennyiség egyben minőséget is takar. A tartalmas, minőségi és mások figyelmére érdemes kiadványok piacképesek, és ezzel szemben nincs olyan érv az olyan kiadványok megjelenése mellett, amelyeket az emberek szabad akaratukból szabadpiaci áron nem vennének meg. Az alperes megállapította még, hogy a felperesi bizonyítás hiányában sem kétséges az, hogy a versenyszabályzat kifogásolt pontjai hozzájárulnak az árstabilitáshoz. A probléma azonban az, hogy az egyes termékek túl-mások alulárazódtak. Megjegyezte, hogy pusztán a könyvkínálat összetételének megváltozása is eredményezhette a fogyasztói kiadások nagyobb mértékű növekedését azokban az országokban, ahol áttértek a kötött árrendszerrel a szabad árrendszerre. A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésére hivatkozással rögzítette, hogy az ügyintézési határidő túllépése nem tekinthető a döntés érdemére kiható eljárási szabálysértésnek.

A határozat hatályon kívül helyezése iránti keresetében felperes eljárás jogszabályként a Tpv. 63. §-ának (1) és (6) bekezdéseire hivatkozott. Állította, hogy az alperes az elintézési határidő jelentős túllépésével megsértette a jogbiztonsághoz fűződő alapvető alkotmányos jogelvet, az elintézési határidő lejárt után az alperes nem hozhatott volna határozatot. Anyagi jogszabályként azt jelölte meg, hogy az alperes nem vette figyelembe eljárása során az általa előadottakat, és a kötött árak megszüntetésének az egyedi sajátosságokkal bíró könyvpiacra gyakorolt pozitív hatását semmiféle elemzéssel vagy nemzetközi példákkal nem támasztotta alá, az általa bemutatott várható negatív hatásokat pedig nem cáfolta. Helytelenül állapította meg a kötött árrendszer által elért negatív hatások dimenzióját is, mert az legfeljebb a piac 0,5%-ára vonatkozhat. Az alperes nem vette figyelembe a könyv mint áru, egyedi sajátosságait sem. Tévesen értelmezte a gazdasági verseny társadalmi funkcióját és ez a sajátos áruként viselkedő könyvek piacán kirívóan téves következtetésre adott alapot. Az alperes nem megfelelően értelmezte a versenyjog célját és szerepét sem. Jogsértőnek tartotta a határozatot azért is, mert a mentesülési feltételek teljesülését az alperes helytelenül értékelte, illetve figyelmen kívül hagyta azokat.

Az alperes állítva, hogy a határozata jogszerű és megalapozott, a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Ítélete indokolásában megállapította, hogy az eljárás jogszabályokban nincs közvetlen jogkövetkezménye az elintézési határidő túllépésének, ezért ez önmagában nem ad alapot a határozat hatályon kívül helyezésére. Megállapította, hogy semmilyen körülmény nem utalt arra, hogy amennyiben az alperes a törvényes határidőn belül folytatja le az eljárást, akkor más tartalmú döntést hozott volna. Az anyagi jogi jogszabályokkal kapcsolatban kifejtette, hogy az ár a piaci mechanizmusok szabályozásának egyik leglényegesebb eleme. A kötött ár evidens következménye - mindenféle közgazdasági és piaci elemzés nélkül is - az, hogy nem a kínálat-kereslet dinamikája fogja meghatározni a piaci viszonyokat, hanem az árcentrumtól a kötött ár formájában eltérített mérték lesz a meghatározó. Ennél fogva az árak rögzítésére vonatkozó Versenyszabályzati rendelkezések már önmagukban megalapozzák a versenyjogi jogsértés megállapítását. Az árverseny kizárása illetve jelentős mértékű csökkentése korlátozza a kiadványok közötti versenyt. Ez befolyásolja a fogyasztóknak a kiadványok közötti választásra irányuló döntését is, így a horizontális versenyt is befolyásolja. Kifejtette, hogy a Tpv. vonatkozó rendelkezései nem írnak elő minimális mennyiségi dimenziót a

versenykorlátozással érintett piac nagyságára nézve, a versenyjogi jogsértés bekövetkezhet a piac akármilyen kis szegmensében is. Rámutatott arra, hogy a Tpv. nem tesz különbséget a könyv, mint a piacon megjelenő áru és a versenyszabályozás többi tárgya között. A felperesi érveléssel szemben hangsúlyozta, hogy bár a könyv valóban sajátos jelleggel bír, egyedi árucikk, ám emellett gazdasági termék is. A könyv kulturális értéke, társadalmi szerepe és jelentősége, a tudományban, az oktatásban, a kultúrában elfoglalt helye azonban még nem zárja ki azt, hogy a gazdasági piacon megjelenve klasszikus versenykörülmények között forgalmazzák. A Tpv. hatálya kiterjed a könyv forgalmazására, így a könyvpiacra is. A könyv speciális jellegéből, szerepéből adódó különleges szempontokat a társadalmi és jogi szabályozás eszközeivel kell érvényesíteni. Az irodalom sokszínűségét, a bolthálózat jelenlegi sűrűségét, a munkahelyek fenntartását, az ár stabilitását nem a Tpv. szabályai biztosítják. A versenypolitika és a versenyjog feladata annak biztosítása, hogy a társadalmi célokat ne veszélyeztethessék a piaci szereplők olyan magatartásai, amelyek képesek és alkalmasak a verseny korlátozására vagy kiküszöbölésére. Az alperesnek nem kellett bizonyítania, hogy az adott piacon ténylegesen bekövetkezett hátrány vagy torzulás. Ez ugyanis nem előfeltétele a jogsértés megállapításának, elegendő csupán annak megállapítása, hogy az adott magatartás alkalmas lehet a hátrány előidézésére: Márpedig a kötött árak rendkívüli módon alkalmasak a verseny káros befolyásolására, vagy egyenesen a megszüntetésére. Semmilyen társadalmi, gazdasági, jogi körülmény nem mutatható ki, amely miatt a piacon olyan kiadványoknak kellene megjelenniük, amelyeket az érintett fogyasztók szabad akaratukból, szabad piaci áron nem vennének meg. A versenyben a fogyasztók döntése, értékítélete az elsődleges. A fogyasztói társadalmi igényt pedig nem a felperes hivatott alakítani és generálni, mert erre nincs jogszabályi felhatalmazása. A kötött árak a forgalmazókat sem teszik érdekeltté abban, hogy a működésüket minél hatékonyabban, költségeket csökkentve, korszerűsítve, a fogyasztók érdekeit figyelembe véve alakítsák ki. Az elsőfokú bíróság megállapította még, hogy az alperes megfelelő módon megindokolta azt, hogy a mentesítés feltételei miért nem teljesülnek. A felperes kizárólag kulturális és társadalmi célokra hivatkozott, az őt terhelő bizonyítási kötelezettség ellenére nem igazolta azt, hogy a Versenyszabályzat kifogásolt pontjaiból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz eljutna.

Az elsőfokú ítélet megváltoztatása iránti fellebbezésében a felperes az alperes határozatának hatályon kívül helyezését kérte. Továbbra is állította, hogy az elintézési határidő lejártá utáni határozat-hozatallal az alperes súlyos, a döntés érdemére is kiható jogsértést követett el.

Mivel az alperes részére törvény állapított meg elintézési határidőt és maximálta a határidő meghosszabbításának lehetőségét is, az elsőfokú bíróság nem mondhatta volna ki azt, hogy az eljárási jogsértéseknek a közigazgatási szervre nézve semmiféle következménye nincs. A Tpvt. 63.§-ának (1) bekezdésében és a 63.§-ának (2) bekezdése b) pontjában, illetve a (6) bekezdésében foglalt rendelkezések csak úgy értelmezhetők, hogy a határidők lejárta után az alperes már nem intézkedhet, vagyis semmiféle döntést nem hozhat. Ezt támasztja alá a Tpvt. 64.§a is. Az Alkotmánybíróság eseti döntéseire hivatkozással hangsúlyozta, hogy az elintézési határidő túllépése súlyosan sérti a jogbiztonság alkotmányos alapelvét is.

Fenntartotta az anyagi jogsértésekkel kapcsolatos kereseti állításait is. Kiemelte, hogy a könyv egyedi, más termékkel nem helyettesíthető, sajátos árujellegét a forgalmazás során is megtartja. Előadta, hogy a könyvpiacnak a többi árutól eltérő működését bemutatta, a kötött árak a piacra gyakorolt pozitív hatását nemzetközi példákkal és elemzésekkel mind a közigazgatási- mind az elsőfokú bírósági eljárásban bizonyítékokkal alátámasztotta. Ezeket azonban az alperes és az elsőfokú bíróság is figyelmen kívül hagyta úgy, hogy velük szemben semmiféle tényadaton nyugvó cáfolatot sem a határozat, sem az ítélet nem adott. Önmagában már ezért a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 221.§-ának (1) bekezdésébe ütközik az elsőfokú ítélet. A Tpvt. szabályozási céljával kapcsolatban azzal érvelt, hogy a verseny, mint egy magasabb célt szolgáló eszköz védelme során a törvényben megjelölt célt, a társadalmi felemelkedés szolgálatát nem lehet figyelmen kívül hagyni. A Tpvt. valóban nem tér ki a könyv, mint áru sajátos jellegére, azonban a törvény preambulumban, illetve a mentesítési szabályokban foglaltak alapján figyelembe lehet venni a könyvnek a többi árutól eltérő speciális, kiemelt társadalmi célt szolgáló sajátos jellegét. E körben utalt arra is, hogy a jelenlegi gazdasági világválság oka is éppen a verseny parttalan engedése volt. Azzal is érvelt, hogy a könyvpiac zavartalanul működött, a kötött árrendszer beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A Versenyszabályzat kifogásolt pontjaival kapcsolatban az alpereshez panasz, bejelentés nem érkezett. Sérelmezte, hogy az alperes jogszabálysértő módon nem vette figyelembe a bemutatott mentesülési feltételek teljesülését sem, elutasítását lényegében nem is indokolta. Állította, hogy bemutatta és igazolta azt, hogy a kötött árak rendszere hozzájárul a termelés és a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez (a) pont), a kötött árak alkalmazásából származó előnyök méltányos része eljut a fogyasztóhoz (b) pont), a kötött árak a közös célok elérését, a fogyasztók összességének az egyetemes tudást közvetítő könyvekhez való hozzájutását biztosítja elfogadható áron és minél

nagyobb választékban (c) pont), illetve, hogy a kifogásolt rendelkezések az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban nem teszik lehetővé a verseny kizárását. Mindezek alapján az ítélet erre vonatkozó megállapítása is jogsértő.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, fenntartotta a határozatban foglaltakat és az elsőfokú eljárásban előadottakat.

A felperes fellebbezése nem alapos.

A másodfokú bíróság a Pp. 253.§-ának (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet a fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság, a Pp. 206. §-ában foglaltaknak megfelelően, a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben, helyesen tárta fel a tényállást, a per során előterjesztett valamennyi bizonyítékot egyenként és összességükben megfelelően értékelte, azokat a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel összevetette, és ezekből helytálló jogi következtetést vont le a felperesi magatartás jogi megítélése tekintetében. A felperes a fellebbezésében olyan tény, körülményt nem jelölt meg, és olyan jogi érveket sem sorakoztatott fel, amelyek az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését vagy megváltoztatását eredményezhették volna. A másodfokú bíróság mind a feltárt tényekre, mind a vonatkozó jogi szabályozásra figyelemmel az ítéleti következtetésekkel maradéktalanul egyetértett, azokat ezért megismételni nem kívánja. A fellebbezésre tekintettel az alábbiakkal egészíti ki az elsőfokú bíróság jogi érvelését.

Az elintézési határidő túllépésével kapcsolatban a másodfokú bíróság rámutat arra, hogy a jogállamisághoz fűződő jogbiztonság alkotmányos alapelve valóban azt a követelményt támasztja a közhatalmat gyakorló közigazgatási szervek elé, hogy eljárásuk legyen jogszerű, az ügyben az érdemi döntést a törvényben meghatározott elintézési határidőn belül hozzák meg. A jogállamiság elvéből azonban az is következik, hogy a jogszabályok mindenkire vonatkoznak, azoknak általánosságban érvényesülniük kell. Ezért pusztán a közigazgatási szerv mulasztása nem lehet ok arra, hogy a jogi normák betartatlanul maradjanak vagy, hogy a jogsértések jogkövetkezményei alól a jogsértők mentesüljenek. Meghatározott mulasztásokhoz a törvény jogkövetkezményt fűz: ilyen például az Áht. 118.§-a, amikor a közigazgatási szerv mulasztásának az a következménye, hogy az ügyfél az eljárási illetéket

részben vagy egészben visszkapja. Jogkövetkezményről rendelkezik az alkalmazandó az államigazgatási eljárás szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.) 21.§-ának (2) bekezdése is, amikor kimondja, hogy ha a szakhatóság az előírt határidőn belül nem nyilatkozik, a hozzájárulást megadottnak kell tekinteni. Az alperes számára a felperes által hivatkozott az elintézési határidőt előíró, Tpv. 63. § (1) bekezdése, a 63.§ (2) bekezdés b) pontja és (6) bekezdése azonban a mulasztáshoz semmilyen jogkövetkezményt nem fűz. Ez pedig azt jelenti, hogy annak ellenére, hogy az elintézési határidőt törvény állapítja meg, elmulasztása nem szünteti meg az alperes eljárási-, és döntéshozatali kötelezettségét. Ez az érvelés egyébként teljesen összhangban áll a felperes által hivatkozott alkotmánybíróági határozatokkal; törvényi rendelkezés hiányában az elintézési határidők nem jogvesztők. A Tpv. 64.§-a valóban tartalmaz jogkövetkezményt arra az esetre, ha a kérelemre induló eljárásban az alperes a törvényben meghatározott határidőben nem hoz döntést. Jelen esetben azonban ez a rendelkezés fel sem merülhet, hiszen az eljárás nem kérelemre, hanem hivatalból indult.

A közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perben a fél anyagi és eljárási jogszabálysértésre is hivatkozhat, és arra is, hogy a határozat meghozatalakor az alkalmazott jogszabályt tévesen értelmezték. A bíróság a közigazgatási perben azonban elsősorban azt vizsgálja, hogy a határozat érdemben megfelel-e a jogszabályoknak. Amint arra a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma a KK. 31. számú állásfoglalásában rámutatott, eljárási jogszabálysértés miatt csak akkor van helye a határozat hatályon kívül helyezésének vagy megváltoztatásának, ha az eljárási jogszabálysértés jelentős, a döntés érdemére is kihat, és a bírósági eljárásban sem orvosolható. A másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal egyezően azt állapította meg, hogy az elintézési határidő több mint egy évvel való túllépése nem vitásan súlyos eljárási jogsértés, ám miután ez ;nem volt kihatással a döntés érdemére, önmagában nem eredményezhette a felperesi kereset teljesítését. A felperes maga sem állította, és nem is igazolta azt, hogy ha az alperes határidőben hozta volna meg a döntését, az más tartalmú lett volna.

A könyvpiac működésével kapcsolatos megállapításokra vonatkozó felperesi érveléssel szemben a másodfokú bíróság megítélése szerint az elsőfokú bíróság eleget tett Pp. 221.§-ának (1) bekezdésében előírt kötelezettségének. Ítéletében a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben rögzítette a tényállást, amelynek részévé tette a felperes által előterjesztett okirati

bizonyítékokat is. Ezeket külön-külön és összességükben is értékelte, és indokát adta annak is, hogy azok mely okból nem relevánsak, illetve miért nem fogadhatók el. Önmagában az, hogy a felperesi bizonyítékok nem szolgáltak a felperes javán, még nem jelent jogsértést az elsőfokú bíróság részéről. A másodfokú bíróság ezen túl rámutat még arra, hogy a piaci szereplők magatartásait elsősorban a törvény tételes rendelkezései alapján kell megítélni. A jogalkalmazás során, a jogértelmezésnél valóban figyelembe kell venni a törvény preambulumban is kifejezett jogalkotói célokat, ennek során értékelni lehet a valós piaci mechanizmusokat, a gazdasági világválság okait, hatását is. Mindez azonban nem vezethet odáig, hogy a tételes jogi normának - jogértelmezésre hivatkozással - olyan tartalmat tulajdonítsunk, amely abból nem következik, netán azzal ellentétes.

A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helytállóan indult ki abból, hogy a Tpv. 13. §-ának (1) bekezdése nem alkalmazható a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott feltétel fennállása miatt. Mivel a vitatott megállapodás a vételi, illetve az eladási árak versenytársak közötti meghatározására vonatkozik, a csekély jelentőségű megállapodás kérdése fel sem merülhet. Az ilyen magatartást ugyanis a jogalkotó olyan súlyosan versenysértőnek tekinti, amely miatt a résztvevőket még csekély piaci részesedésük esetén sem lehet mentesíteni a kartelltilalom alól. A versenyjogi jogsértés tehát attól függetlenül megállapítható, hogy az esetleg a piac kis szegmensében jelentkezik.

Azt is helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a jogsértés már önmagában azzal megvalósul, hogy a megállapodás kifogásolt pontjai alkalmasak a verseny kizárására, korlátozására. Az alperes eljárásának, a jogsértés megállapításának pedig nem feltétele az sem, hogy a vitatott magatartást az alperesnél bejelentéssel, panasszal sérelmezzék. A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében is rámutatott arra, hogy a gazdasági versenyt megakadályozó, korlátozó, kizáró cél, illetve az ilyen hatás kifejtésére alkalmas magatartás - a Tpv. 11.§-ának (1) bekezdése helyes értelmezése szerint - önmagában jogsértő, ezért a tényleges piaci hatás vizsgálata a jogsértés megállapításához ilyen esetben szükségtelen. Ezt tehát konkrét számadatokkal nem kell bemutatni. Azt pedig a felperes maga sem vitatta, hogy a Versenyszabályzat kifogásolt pontjai nemcsak, hogy alkalmasak erre, hanem kifejezetten ilyen a célt is szolgálták. A felperes e körben kizárólag a könyv szerepére, illetve ezzel kapcsolatban a könyvcímek lehetséges változásaira, a kis-és közepes méretű minőségi könyvesboltok nagyobb megmaradási esélyeire, a kevesebb példányszámú, minőséginek

mondott könyvek kiadási lehetőségére hivatkozott. Ezek azonban az alábbiak miatt nem vehetők figyelembe.

A könyv valóban egyedi sajátosságokkal rendelkezik, ám ez még nem jelenti azt, hogy lenne a piacon megjelenő egyik áru, eladható termék. A felperes által előadott jellemzők a versenyügyben azért nem bírnak jelentőséggel, mert maga a Tpv, de más jogszabály sem emeli ki - e tulajdonságai ellenére sem - a könyvet a többi áru közül. Amikor a jogalkotó különleges szerepet akart tulajdonítani valamelyik terméknek a piacon, akkor arról maga rendelkezett, mint pl. a tankönyvek esetében. A többi könyvre azonban ilyen kivételes szabály nincs. A felperes a piac egyik szereplője, akinek nincs jogszabályi felhatalmazása arra, hogy az egyébként objektív mércével nem mérhető piaci árut a saját értékítélete alapján minősítsen (egyes könyveket értékesnek, másokat kevésbé értékesnek, értéktelennek ítéljen), és ezzel a piac normális működését befolyásolja. A piac lényege pedig az, hogy a versenyképes termék megmarad, amelyekre pedig nincs kereslet, az eltűnik a piacról. A tartalmas, valóban minőségi kiadványok piacképesek annak ellenére, hogy a kevesebb példányszám miatt ezek ára viszonylag magas. Ha ez a tendencia a könyvpiacra - éppen a felperes által hivatkozott oktatási, kulturális stb. szempontok miatt - nem kívánatos, az állam jogosult ezt befolyásolni, jogi-, szervezési-, pénzügyi stb. eszközökkel. Mindez a felperesnek - elfogadható, méltányolható indokai ellenére nem joga, de erre lehetősége sincs. Jogszabályi felhatalmazás hiányában a felperesnek a munkahelyteremtés-, megtartás és az egyéb társadalmi célok megvalósítása sem feladata. Ilyen okokra hivatkozással a piac működését nem befolyásolhatja, a versenyt nem torzíthatja. Mindezek alapján a felperes által hivatkozott, illetve bemutatott nemzetközi példák, adatok, hatások a jogvita eldöntésénél nem bírhattak relevanciával.

A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helyesen ítélte meg azt is, hogy az egyedi mentesítés feltételei nem állnak fenn. A Tpv. 17. §-a taxatív meghatározza azt a négy konjunktív feltételt, amelyek együttes teljesülése esetén van lehetőség az általános kartelltilalom alóli egyedi mentesítésre. Ezek fennállását az alperes és az elsőfokú bíróság is vizsgálta, döntéseikben kellő mértékben megindokolták, hogy ezek a felperes esetében miért nem állapíthatók meg, a felperes érveit mely okoknál fogva nem fogadták el. Az elsőfokú bíróság nem ismételte meg a határozat indokait, de ezek helyességére az ítéletében utalt. Ennél fogva részletesebb indokolást nem is kellett adnia, már csak azért sem, mert a felperes a per során sem hozott fel újabb, vagy a korábitól eltérő érveket. A termelés ésszerűbb

megszervezéséhez, a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához a kötött árrendszer nem járul hozzá. A forgalmazók nincsenek motiválva a hatékonyabb működésben, hiszen, ha nem tesznek a fogyasztók megnyerése érdekében semmi többletet, a kötött árat akkor is megkapják. Önmagában az, hogy a felperes által minőséginek tartott egyes műszaki könyvek ára olcsóbb lenne a valós piaci árnál, és ezért a műszaki érdeklődésű szakemberek meg tudják azokat venni, még nem jelenti közvetlenül a gazdasági fejlődés előmozdítását, ehhez legfeljebb közvetve, áttételesen járul hozzá. A közvetlen összefüggést egyébként a felperes sem számadattal, sem nemzetközi példákkal nem is igazolta. A Tpv. 17.§-ának a.) pontjában foglalt feltétel ezért nem teljesül. A felperes nem bizonyította azt sem, hogy a megállapodásból származó előnyök méltányos része eljutna a fogyasztókhoz. Éppen, ennek az ellenkezője állapítható meg, a felperes által "nem minőséginek" tartott könyvek vásárlóinak - akik egyébként vélhetően a fogyasztók jelentős részét képezik -, a kevesebb példányszámú, ám "minőséginek" tartott kiadványok veszteségeit is viselniük kell. Nekik tehát nem, hogy előny jutna, hanem az általuk keresett könyvet is drágábban, a valós piaci érték felett kell megvásárolniuk. A piac normál működése ellen hat, ha a nem piacképes, kereslet nélküli könyveket a piacon a fogyasztók egy szűk rétege, az átlagfogyasztó rovására, olcsóbban kap meg. Ennél fogva a Tpv. 17.§-ának b) pontjában foglaltak sem teljesülnek. A megállapodással elérni kívánt verseny-korlátozása vagy-kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket meghaladja. A felperes nem igazolta, hogy a nem piacképes könyvek mesterséges ár alatt tartása a piacképes, keresett könyvek túlárazása, miért lenne gazdaságilag indokolt közös cél. A kifogásolt rendelkezések a felperes, illetve tagjai számára indokolt közös cél csupán, a törvényi feltétel teljesüléséhez azonban ez nem elegendő. A felperes a piac többi szereplőjének gazdasági célját nem mutatta be, nem bizonyította, hogy gazdasági céljaik megegyeznének, illetve, hogy a verseny torzítása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladja meg. Megállapítható, hogy a Tpv. 17.§-ának c) pontjában meghatározottak sem teljesülnek. A Tpv. 17.§-ának d) pontjában foglaltak esetleges fennállása önmagában a mentesítést nem alapozza meg, hiszen a négy konjunktív feltételből három biztosan nem teljesül. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítélete az egyedi mentesítéssel kapcsolatos részében is helytálló.

A kifejtettek alapján a másodfokú bíróság a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A sikertelenül fellebbező felperes a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján köteles az alperes másodfokú perköltségének megfizetésére, és a 6/1986. (VL26.) IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése alapján az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 62.§ának (1) bekezdés h) pontjában biztosított tárgyi illeték-feljegyzési jog folytán le nem rótt, a 39.§ (3) bekezdés c) pontja és 46.§-ának (I) bekezdése alapján meghatározott mértékű fellebbezési illeték viselésére.

B u d a p e s t, 2009. évi január hó 14. napján